

УДК 657.6:338.432:636.5

Н. П. Венгерук,

к. е. н., доцент бухгалтерського обліку і аудиту,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

К. М. Васюк,

студентка, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

N. Vengeruk,

Ph.D., associate professor of accounting and auditing,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

K. Vasjuk,

student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

STATE AND PROSPECTS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF POULTRY PRODUCTION

У статті розглянуто особливості стану та умов функціонування птахівництва як окремого напрямку в тваринництві України. Досліджувалось питання ефективності виробництва продукції птахівництва, управління, обліку та контролю за декілька останніх років. Висвітлено проблему високої собівартості продукції птахівництва, зростання конкуренції в галузі, виникнення необхідності пошуку нових зовнішніх ринків збуту продукції птахівництва через нестабільність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Розглянуто діючу систему виробництва продукції птахівництва сільськогосподарськими підприємствами України та визначено можливості підвищення її ефективності за рахунок оптимізації структури виробничих витрат на виробництво даного виду продукції.

Визначено, що ефективність виробництва та собівартість продукції залежить від умов утримання птиці, стимулювання впровадження енергоощадних та ресурсозберігаючих технологій, обладнання, матеріалів та оптимізації обліку і контролю в цій сфері.

In the article the state features and operating conditions as a separate direction poultry livestock Ukraine. Investigated the issue of efficiency of poultry production, management, control and accounting in recent years. The problem of high cost of poultry products, increasing competition in the industry, the need arises to find new foreign markets poultry because of instability in both the domestic and foreign markets. We consider the current system of poultry production farms Ukraine and identified opportunities to increase its efficiency by optimizing the industrial structure of production costs of this product.

Determined that the efficiency and cost of production depends on the welfare of poultry, promotion of energy-saving and resource saving technologies, equipment, materials and optimization of accounting and control in this area.

Ключові слова: облік, виробництво, птахівництво, собівартість, виробництво, структура витрат, фінансова стійкість, рентабельність.

Key words: accounting, manufacturing, poultry, cost, production cost structure, financial stability, profitability.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з найбільш динамічних галузей тваринництва в Україні є птахівництво. За умов стабільного розвитку економіки в цілому, ця галузь здатна у найближчі роки поліпшити забезпечення населення високоякісними продуктами харчування та зміцнити продовольчу безпеку держави. На жаль, на сьогодні, значна частина сільськогосподарських підприємств, що займаються птахівництвом є збитковими. Однією з найвагоміших причин, що призводить до такого стану являється висока собівартість продукції птахівництва. Тому питання ефективності виробництва продукції птахівництва, управління, обліку та контролю в галузі потребує постійного моніторингу, вивчення та дослідження. Актуальність цієї проблеми загострюється у зв'язку з ростом конкуренції, необхідністю пошуку нових зовнішніх ринків збуту продукції птахівництва через нестабільність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Значний внесок у вивчення та дослідження основних аспектів розвитку птахівничої галузі розглянуто у працях таких учених-економістів, як В.Г. Андрійчук, О.А. Біттер, В.В. Галушко, О.О. Кузнецов, О.В. Мазуренко, О.Б. Стефанів, О.М. Філінков, М.Г. Шульський, О.М. Шпичак та ін. Їх наукові розробки стосуються широкого кола питань, проте особливості підвищення економічної ефективності виробництва продукції птахівництва та реалізації експортного потенціалу галузі потребують здійснення аналізу широкого кола питань, глибокого вивчення проблемних аспектів та надання конкретних рекомендацій.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою і завданням дослідження є дослідження діючої системи виробництва продукції птахівництва сільськогосподарськими підприємствами

України та визначення можливостей підвищення її ефективності за рахунок оптимізації структури виробничих витрат на виробництво даного виду продукції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інтеграція України у Світовий економічний простір, удосконалення інвестиційного клімату, розвиток сучасних ринкових відносин, покращення ефективності діяльності підприємств в державі вимагають наявності якісної та достовірної інформації про фінансовий стан та господарську діяльність її підприємств. Основним постачальником такої інформації є бухгалтерський облік. Створення ефективної та раціональної методології бухгалтерського обліку, що відповідатиме національним інтересам держави можливе лише з урахуванням національних умов господарювання, змін в економічному і соціальному житті, вивченням зарубіжного досвіду і використанням фундаментальних положень, прийнятих у розвинутих країнах з ринковою економікою. На світовому ринку Україна є потужним експортером сільськогосподарської продукції, однак частка продукції птахівництва в обсязі експортованої продукції є незначною. В той же час, як показує аналіз динаміки виробництва і споживання м'яса птиці та яєць, вітчизняна галузь птахівництва динамічно розвивається і має значний експортний потенціал.

На сьогодні, галузі належить одне із провідних місць у забезпеченні населення високоякісними дієтичними продуктами харчування та зміцненні продовольчої безпеки держави. Українські споживачі повністю забезпечені вітчизняною продукцією птахівництва найвищої якості. Так, у м'ясі курей міститься до 23 % протеїну та 17—25% жиру. У 100 грамах їхнього м'яса міститься 30—40% добової потреби в білках, необхідної для дорослої людини, продукція є доступною, якісною, не дорогою та ефективною [1].

Як повідомляє Київська обласна державна адміністрація, за підсумками минулого 2014 року, Україна увійшла в десятку провідних країн світу — виробників та експортерів птахівничої продукції. Маємо такі показники поголів'я сільськогосподарської птиці всіх видів по областях України станом на 01.01.2015 року в порівнянні з 2014 роком [5].

Лідерами за чисельністю поголів'я сільськогосподарської птиці на підприємствах на 1 січня 2015 року є Київська (22,2 млн гол.), Черкаська (19,7 млн гол.) і Вінницька (19,1 млн гол.) області. Найнижчі показники має Закарпатська (менше ніж 0,1 млн гол.), Одеська (0,1 млн гол.) та Кіровоградська (0,3 млн гол.) області України.

Протягом останніх років вітчизняна галузь птахівництва достатньо інтенсивно розвивається. Збільшення обсягів виробництва м'яса птиці спричинене, перш за все, зростанням попиту з боку населення, для якого м'ясо птиці стало більш дешевим заміном інших видів м'яса (яловичини та свинини). Щодо споживання яєць на одну особу, то при нормі споживання в 280 шт., в Україні спостерігається перевищення даного показника протягом усіх досліджуваних років в середньому на 10% [7].

Таблиця 1.

№	Область	Сільськогосподарські підприємства	
		2014	2015
	Україна	127,24	124,45
1.	Вінницька	15,32	19,10
2.	Волинська	3,63	4,14
3.	Дніпропетровська	16,66	13,64
4.	Донецька	8,40	2,96
5.	Житомирська	0,43	0,53
6.	Закарпатська	0,01	0,01
7.	Запорізька	2,99	3,23
8.	Івано-Франківська	2,92	2,50
9.	Київська	21,46	22,24
10.	Кіровоградська	0,64	0,31
11.	Луганська	4,09	2,14
12.	Львівська	3,87	3,57
13.	Миколаївська	1,85	0,90
14.	Одеська	0,13	0,13
15.	Полтавська	1,84	2,18
16.	Рівненська	1,61	1,81
17.	Сумська	1,54	1,19
18.	Тернопільська	1,43	1,49
19.	Харківська	5,44	4,19
20.	Херсонська	8,28	9,80
21.	Хмельницька	8,43	7,23
22.	Черкаська	18,50	19,75
23.	Чернівецька	0,98	0,91
24.	Чернігівська	0,80	0,53

Джерело: складено за: [5].

Насичення внутрішнього ринку країни продукцією птахівництва призвело до того, що подальший розвиток галузі стане можливим лише у випадку збільшення об'ємів експортних поставок.

Протягом останніх п'яти років обсяги експорту м'яса птиці характеризувалися позитивною тенденцією до зростання, а в 2013 році вперше за останні роки експорт перевищив імпорт майже вдвічі. Ситуація з виробництвом яєць теж була відносно стабільною, де експорт традиційно перевищував імпорт в більш ніж 20 разів.

На сьогодні українські виробники курятини експортують свою продукцію практично у 40 країн світу (до 2017-го планують здійснювати поставки у щонайменше 50 країн). На експорт поставляється переважно заморожене м'ясо. До 2014 року найбільшими споживачами української курятини були країни Митного союзу, Середньої Азії, Близького Сходу, Північної Африки [7].

Птахівництвом займаються здебільшого великі підприємства, оскільки виробництво продукції вимагає впровадження прогресивних технологій, чітка спеціалізація та концентрація, а широке проведення селекції не під силу селянським господарствам, дрібним і навіть середнім.

Ефективність виробництва та собівартість продукції залежить від умов утримання птиці. Використання багаторусної системи утримання курей дає змогу розмістити на одинці виробничої площі в 4—5 разів більше птиці, ніж за будь-якої іншої системи. При цьому витрати кормів на виробництво яєць зменшуються приблизно на 10% порівняно з витратами на напільне утримання.

Для відгодівлі птиці слід використовувати якісні корми та натуральні добавки. В Україні сьогодні працює

понад 120 виробників комбикормів. Більша частина кормів (близько 70%) виробляється на потужностях вертикально інтегрованих агрохолдингів, чії молочнотоварні ферми та підприємства з вирощування свиней і птиці споживають цю продукцію. Всі сировинні компоненти, що використовуються у виробництві преміксів, повинні не тільки супроводжуватися документами, підтверджуючими їх якість та безпеку, а й проходити ретельний лабораторний контроль на вході як на вміст активних компонентів, задекларованих в супроводжуючих сертифікатах якості, так і на ряд додаткових параметрів. Це все обов'язково повинно контролюватися керівництвом, чи спеціальною комісією.

Україна має розвинене промислове птахівництво. Підтвердженням цього є те, що у 2013 році країна увійшла в першу світову десятку країн-виробників продуктів птахівництва. Нині Україна знаходиться на 9 місці у світі з виробництва м'яса птиці та на 8 з виробництва харчових курячих яєць [2]. Проте, незважаючи на позитивні тенденції ринку продукції птахівництва, існують також стримуючі фактори його розвитку. В основному це стосується зростання виробничих витрат на виробництво даної продукції та неоптимальної структури даних витрат. Так, у структурі витрат на виробництво продукції птахівництва кормова складова досягає 70 %. Саме ця обставина, навіть при використанні сучасних технологій вирощування птиці, не дає можливості досягти бажаного економічного ефекту, адже витрати на корми, в свою чергу, залежать від цін на зерно, білково-вітамінні та мінеральні добавки. Незначна частка витрат на оплату праці в структурі виробничих витрат на виробництво продукції тваринництва може бути обумовлена двома кардинально протилежними своїй суті причинами: підвищенням рівня механізації і автоматизації виробничих процесів у даній галузі та зменшення чисельності працівників і низького рівня оплати праці.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Для якомога повної реалізації експортного потенціалу галузі птахівництва в Україні необхідним є:

— гармонізація стандартів з вимогами ЄС та впровадження виробниками аналогічних систем управління безпечністю та якістю продукції;

— державна підтримка технологічного оновлення виробничих засобів сільськогосподарських підприємств за рахунок стимулювання впровадження енергоощадних та ресурсозберігаючих технологій, обладнання, матеріалів на підприємствах шляхом звільнення від сплати ПДВ та мита при ввезенні на митну територію України, а також створення сприятливої кредитної політики, спрямованої на розвиток виробництва конкурентоспроможної продукції птахівництва.

Запорукою успіху сучасних підприємств-виробників продукції птахівництва є запровадження та дотримання міжнародних стандартів якості та безпечності продукції з метою підвищення якості продукції, розширення ринку збуту та виходу на міжнародний рівень виробництва.

Література:

1. Стефанів О.Б. Деякі аспекти формування пропозиції на ринку продукції птахівництва в Україні // Птах-

івництво: між від. темат. наук. збір. / О.Б. Стефанів. — Х., ІПУААН. — 2009. — Вип. 64. — 292 ст.

2. Дичаковська В. Ринок птиці та яйця: стабільне зростання [Електронний ресурс] / В. Дичаковська // Аграрна Еліта України. — 2014. — No1. — Режим доступу: <http://www.agrotimes.net/journals/journal/27-agrarna-elita-ukrayiny>

3. Маслак О. Тенденції ринку продукції птахівництва [Електронний ресурс] / О. Маслак // Агробізнес сьогодні. — 2013. — No 24 (271). — Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/2010-06-11-07-43-47/1951-2014>

4. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2013 рік: стат. бюл. / Ред. О.М. Прокopenка. — К.: Держкомстат України, 2014. — 84 с.

5. Сільське господарство України: стат. зб. за 2014 рік / Ред. Н.С. Власенко. — К.: Держкомстат України, 2015. — 390 с.

6. Україна — ЄС: На низькому старті перед ЗВІТОМ. Інвентаризація [Електронний ресурс] // Українська аграрна конфедерація. — Режим доступу: <http://agroconf.org/content/ukrayina-ies-na-nizkomu-starti-pered-zvt>

7. Янишин Я.С., Нагорнюк О.П. Вплив виробничих витрат на експортну спроможність галузі птахівництва в Україні // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". — Сер. "Економіка". — Вип. № 27. — 2014.

References:

1. Stefaniv, O.B. (2009), "Some aspects of the market supply poultry products in Ukraine" Ptaivnyctvo: mizh vid.temat.nauk.zbir., vol. 64.

2. Dychakovs'ka, V. (2015), "Market poultry and eggs: stable growth", Ahrarna Elita Ukrainy, vol. 1, available at: <http://www.agrotimes.net/journals/journal/27-agrarna-elita-ukrayiny> (Accessed 15 October 2015).

3. Maslak, O. (2013), "Market Trends of poultry products", Ahrobiznes s'ohodni, vol. 24 (271), available at: <http://www.agro-business.com.ua/2010-06-11-07-43-47/1951-2014> (Accessed 15 October 2015).

4. Prokopenko, O.M. (2014), Osnovni ekonomichni pokaznyky vyrobnyctva produktii sil's'koho hospodarstva v sil's'kohospodars'kykh pidpriemstvakh za 2013 rik [The main economic indicators of agricultural production in the agricultural enterprises for 2013], Derzhkomstat Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

5. Vlasenko, N.S. (2015), Sil's'ke hospodarstvo Ukrainy [Agriculture of Ukraine], Derzhkomstat Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

6. Ukrainian Agrarian Confederation (2015), "Ukraine-EU: On low start to the reports. Inventory", available at: <http://agroconf.org/content/ukrayina-ies-na-nizkomu-starti-pered-zvt> (Accessed 15 October 2015).

7. Yanyshyn, Ya.S. and Nahorniuk, O.P. (2014), "The impact production costs on the export capacity of the poultry industry in Ukraine", Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia", serii "Ekonomika", vol. 27.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015 р.